

LEA ROSLEV

SĂRĂCUTUL

SCITE SI POCESTI

PROF. DR. I. I. I. I. I.
PROF. DR. I. I. I. I. I.

PROF. DR. I. I. I. I. I.
PROF. DR. I. I. I. I. I.

Ino. A. 1646

Donation

Pr. I. Musiciu

I. DRAGOSLAV

Inv. 17994

SARACUȚUL

SCHIȚE ȘI POVEȘTI

14736

b80009

BUCUREȘTI

Tip. GUTENBERG, Joseph Göbl, S-sori

20, Strada Paris, 20

1915

859 0-39

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA

BUCURESTI

COTA

17 994

CONTROL 1961

1956

Re 95/06

1961

D

B.C.U. Bucuresti

C23741

Această cărticică s'a tipărit în anul 1915, în luna Iunie, în timpul crâncenelor războaie dintre dubla Alianță: Austro-Ungaria și Germania ajutate de Turcia, și Quadrupla înțelegere: Rusia, Franța, Anglita și Italia. Vremuri destul de grele, încât și slaba noastră mișcare literară se resimte slăbită. Totuși sfătuit și încurajat de unele suflete mari și nobile, cari mi-au priceput rostul în lumea mea, am îndrăznit a tipări aceste inspirații, alcătuite din două povești: „Susleșelul” și „Burbănocul” și două schițe: „Sărăcuțul” și „Moș Vasile și copiii”.

Rămân adânc recunoscător acelor suflete, care m'au îndepărtat pentru o vreme dela preocupările turburătoare, care sbuciumă societatea noastră, prinsă de cumpăna războiului, și m'au redat iar sentimentele mele.

Sunt fericit, că am putut tipări și atâta, în vremurile de față.

I. DRAGOSLAV

SĂRĂCUTUL

SĂRĂCUȚUL

— SCHIȚĂ —

Mic, numai de un an, gras, bunduc ca un gălățuș, Sărăcuțul mesteca fălcile, pe gingiile căreia-s eșite niște creștături albe, rare, și noi ca niște monede ivite întâi în curs — îi cresc dinții și îl supără.

Tătal său, Părintele Ion dela Căramidari, i-a cumpărat de Crăciun, un urs, o păpușă de celuloid și un iepure. Acum, jucăriile îs niște schimosituri nenorocite : ursul e fără urechi, păpușa fără picioare, și cu capul strivit, iar iepurile cu urechile sucite și picioarele ciunse. Dacă ar fi fost de zahăr, ai fi zis că atât picioarele păpușei cât și urechile ursului îs mâncate, dar așa te minunezi, ce s'au făcut. Bietul urs par'că e un câne cu urechile tăiete, cât despre păpușă par'că ar fi fost la război și o ghiulea i-ar fi sfărâmat picioarele și nasul.

Totuși, Sărăcuțul le iubește și așa le strânge în brațe de cu drag, că nici nu crezi că tot el, în unele momente de petrecere le-ar fi stâlcit.

Da. Câte odată cei preocupați cu îngrijirea lui, îl lăsa și singur, între perini și scutici și, acolo, grângurește și își face de petrecere cu jucăriile : într'o zi, a luat păpușa, a mozolit-o cu gura crezând că e de zahăr, a bățăit-o în mână, apoi ce i-a venit, că a trântit-o cu nasul de perete și, așa, a rămas cărnă. Altă zi, i-a mozolit și picicarele și văzând că nu-s dulci, a aruncat-o jos și, așa, și ele s'au rupt.

Cât de celelalte lucruri, cum au ajuns în halul descris, dacă ar avea gură, nici ele nu ar ști să spuie cum și prin ce minune au ajuns așa nenorocite.

Dar ce are aface, în aprinsa lui închipuire, Sărăcuțul le vede tot frumoase, și tot frumoase vor rămâne și când nu vor avea poate nici capete, și chiar când îi va rămânea din fiecare, numai câte un picior, lui îi vor părea tot păpușă sau urs și tot frumoase.

Ca dovadă, câteodată, când nu are nici o jucărie la îndemână, i-a și o cărpă și o leagănă la piept grângurind : „Ssî ! Ssî !... Și așa, își face el jucărie și din senin când i-a fi să se joace.

Cât despre îngrijirea ce i se dă Sărăcuțului, de ar fi fiecare copil iubit și îngrijit ca dânsul, ar fi rai de copii.

Mamă-sa, mai cu seamă, caută să nu sufere de nimic, și nici pe mâna doicii, sau a dădacei nu prea l'a lăsat. Și ca orice mamă bună, îl îngrijește mereu. Acum i-a cumpărat un fes de „tricot“ și când îl scoate

la soare și îi pune căciula în cap, așa îi șade de hăzoș, că nu te poți opri de a nu-l îmbrățișa, că pe cât e el de alb și drăguț și așa, dar fesul îl face și mai alb și mai drăguț.

Dar m'ar întreba cineva :

„Cine e Sărăcuțul? Și de ce îi zice așa?”

— Cine să fie? nu v'am spus? Un copilaș alb ca un boț de unt netezit, grăsuț, cu mânilor ca niște pânișoare albe; mă rog, el însuși, pare o păpușă de celuloid. Și de ce-i zice „Sărăcuțul” e că așa l-am botezat eu, și după mine toți ai casei.

Intr'o zi de iarnă m'am dus la părintele Ion dela Cărămidari.

Părintele șade chiar în curtea bisericeii.

Prin o întâmplare, am făcut, ca scriitor, cunoștința cu părintele Ion, și m'a și poftit, ca om singur, ce mă găsec, să iau într'o Duminică masa la Sf.-sa.

M'am dus, și am intrat în casă și ce să văz; un copil singur pe pat între perne și mozolea între colții din gură, urechile unei jucării, care odată fusese, dragă Doamne, un fel de urs, și singur pe pat, gângăvea de urât. Când l'am văzut, așa de mic, și singur mi-a făcut o întipărire de milă, și de dragoste, că m'am repezit la el, și l-am întrebat :

„Ce faci, mă băiete, aici?”

Sărăcuțul nu mi-a dat de loc seamă.

— De ce măi băete, Sărăcuț de tine, nu răspunzi?

Aice, însă, el făcu ochii mari și gângăvi: „Hâ! hâ!” și cu mânilor la mine. Când, și mama și tata lui pe ușă.

— Sărăcuțul de el, îi dădai eu, l'a-ți lăsat singur.

— „Sărăcuțule,” i-a zis și mama lui, luându-l ca pe un odor în brațe. Și, așa, stând la masă ne-am pomenit cu toți, că-i zicem „Sărăcuțul”.

Și de atunci, i-a rămas numele „Sărăcuțul” pentru toți, și pentru totdeauna.

Mai bine, că i-am schimbat numele că are să trăiască mai mult și are să crească ușor.

Așa, ci-că, e vorba, de schimbi numele unui copil mic, de-i dai o poreclă, i se preînoește sângele în el, și are să trăiască mult. Dacă am auzit eu că și mama lui i-a zis ca și mine „Sărăcuțul”, crezui că e băiat. Și asta am ținut-o până într'o zi.

II

Era în ziua de Sfântul Ion și ziua Părintelui. Pe mine mă cheamă tot Ion, dar cum eu nu am casă în București decât de primit scrisori de sirichisire, ca om singur, mă duc să mă primească alții. Și în ziua asta urându-mi-se de stat acasă, mă hotărâi să mă duc la părintele Ion la masă.

Acolo mai multă lume; iar ținta tuturor preocupărilor era Sărăcuțul, îngălat în rochițe și cordele, și mestecând gingiile și grângurind ca de obicei.

Acum, avea și o mulțime de alte jucării, cumpărate ca de anul nou, dar pe cari azi, ca și cum le-ar fi trimis pe ceea lume, nu le mai are.

De față erau : nașul Sărăcuțului, unchiul lui, nu mai

pun părinții și alte rude ale lor, între care sosisem și eu, și aflai că „Sărăcuțul” împlinise un an și îi frângea, tocmai atunci turta, după cum se obicinuește prin Muntenia, atunci când copilul împlinește un an să-i frângă nașul turta.

Două mese erau întinse gata doar să se așeze mosafirii la ele. O lampă mare spânzura din tavan împărștiind potop de lumină pe lucrurile din casă. Mobilă grea, scumpă nu era, dar duhul mulțumirei domnea și în lăuntrul casei și pe fețele oamenilor, printre care, ca împresurat de un nimb de lumină, strălucea capul alb și sticlitor ca o bucată de unt nețezit, al Sărăcuțului.

De odată, gazda, cucoana preoteșica zise :

— „Să-i rupem turta !”

Repede, o slugă aduse o tavă și un cozonac ca un artos. O cucoană tânără dar, grăsulie, luă pe Sărăcuț și îl așeză pe un scaun. Părintele Ion, la rându-i, cu un domn ca de 40 de ani, gras și cu mustășile răsucite ca două cuie de cuier, turnară pe o tablă un pumn de franci, mari, mici, cum și doi napoleoni strălucitori. Mama Sărăcuțului aduse o lingură, un toc, cum și o bucată de cozonac pe care o puse mai departe de bani. Apoi, toți din casă jucarăm turta deasupra căpușorului alb, după care ușor o frânserăm în patru părți, în vreme ce gazda, preotesica, întinse tava înaintea pruncului.

Acum, e credința așa, ca pe ce o pune mâna copilul, ci-că de aceea are să se bucure mai mult în lume.

Eu mă așteptai să se repeadă Sărăcuțul la bani

că erau strălucitori, dar ți-ai găsit : Sărăcuțul a întins doar cele două degete : arătătorul și degetul cel mare dela mâna dreaptă și făcându-l pe cel arătător cange, se întinse peste bani și, trase bucata de cozonac și o băgă în gură și, începui a molfa.

— Hă-hă! făcură toți încet.

— Are să fie gospodină bună, zise mama.

— Are să-i placă dulciurile, zise cuccana grăsulie.

— Are să fie fabrică de cozonaci, glumi nașul.

Eu nu știuce să cred de Sărăcuțul, ce putea ajunge în vieață. Dar văzând că dă banii și tcate la o parte, pentru o leacă de cozonac, la început mi-am zis : „Ăstuia numai de bani nu are să-i fie în lume”. Inșă când am auzit, că are să iasă și gospodină bună, am întrebat :

— Da ce, că doar e băiat?

— Făă, făcu ccana preoteșica; ce nu știi? O chiamă Ilenuța.

La asta am rămas pe gânduri, și în închipuirea mea par'că vedeam pe Sărăcuț mare, gospodină, și el cu alt sărăcuț încunjurat tot de păpuși. cu picioarele rupte și de urși fără urechi, iar că dar gospodoresc, pe Sărăcuțul de azi, cu mâinile pline de aluat.

.....

Târziu, când masa era în tci și urările pentru „Sărăcuțul” numai încetau. Dincolo pe pat, se auzea un fosăit, fără grije de ce se petrece în jurui,— Sărăcuțul dormea cu fața în sus, plin de brobcade de sudoare pe frunte, iar la peptui ținea de o mână păpușa de

celuloid, ceea cu nasul și picioarele frânte. Și poate, pe când unii și alții îi uram, încălzii de prietenia gazdei și înveseliți de un pahar cu vin, bucuriile și urările cu carul, sărăcuțul, în somnul lui liniștit, poate, nu visa decât munți de cozonaci și prăjituri.

* * *

Dar toate se trec pe lume : Ca mâne, Sărăcuțul va crește mare și, păpușile și jucăriile vor rămânea ca o poveste. Trecutul va părea un orizont ce se prăbusește și abea văzut ca prin un înserat. Iar eu pe lângă cele povestite cum nu-s decât trecător, ca o mărturie a vremilor de față, scriu și bucata asta, și pe care citind-o nu știu dacă în fiecare din noi nu se găsește câte un sărăcuț care a fost odată, dar care acum nu-i decât o duioasă amintire.

SUFLETELUL

SUFLEȚELUL

Il botezase și îi pusese numele Ion. Dar era slab ca un pisic nemâncat și mic cât o păpușe, capul cât un măr domnesc, și mânele fără unghii. Nu avea decât șapte luni fără o zi. Iar la două ceasuri de cum îl botezase și muri, după care suflețelul lui cât un pui de porumbel alb, însoțit de un îngerăș, își și luă sborul spre porțile de zori de zi ale împărăției lui Dumnezeu, unde ajunse ca și gândul.

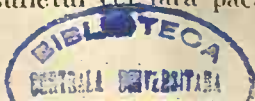
Aici, bătu. — Nu mult un zăvor se auzi, și un cap alb, mai alb decât nouri de zăpadă și cu o barbă la fel și lungă până la brâu, și îmbrăcat cu o haină mai albă decât crinul și încunjurat de un nimb de lumină asemenea sticlei la soare, se arătă : era sfântul Petre, portarul cerului, — și îl întrebă :

— „Cine ești ?

Dar îngerul, care venise cu bietul suflețel voi să-i dăe lămuriri.

— Oprește ! îi glăsui mâna dreaptă a lui Dumnezeu, ridicând palma. Apoi, îndreptându-se spre suflețel, îl mai întrebă : „Cine ești ?”

— Eu, sunt sufletul cel fără păcate, răspunse su-

flețelul îngăimând cu grije neprețuită, și mă chiamă Ion. Într'o zi maică-mea m'a născut, într'o zi m'am botezat, în aceeași zi am și murit și am venit să mă primești în lumea dreptilor”.

— Ingăduie puțin, îi zise sfântul. Și poarta de aur ales, a raiului, se închise iar, cu un crâșcâit de cheie. Și portarul cerului se duse la Dumnezeu.

Părintele ceresc cu barba albă ca omătul sticlitor în nămezii zilei, îmbrăcat în strai de raze, ședea sus pe un scaun de noui, ținut de patru lei de fața stravezie a zorilor zilei, iar alătura de el, Domnu Hristos, tânăr cu părul și barba de aur, și îmbrăcat la fel cu tatăl, ținea cu bătrânul împărat al lumii, o cruce mare roșie și însângerată. În jurul lor, Serafim și Heruvim, fără trup, cu ochii de prunci, făceau o coroană ca un curcubeu, deasupra capetelor prea măreților noștri stăpânitori din necunoscut, pe când Sf.-Spirit în chip de porumbel învăluia creștetele Dumnezeilor cu două aripi albe.

Înainte lor, stătea în genuchi Arhanghelul Mihail, cu aripi de argint și îmbrăcat în haină neagră, lungă ca și diaconii din bisericile noastre, dar care da întipărirea durerii și a jalei.

Ingerul, tocmai, adusese ștafetă de câte suflete s'au născut în douăzeci și patru de ceasuri și câte au murit, și încă o veste măhnitoare și negândită, că creștinii, acei ce se închină în numele aceluia care a murit pe cruce, se gătesc de bataie, îmboldiți de mândrie și lăcomie, și că unii vor a sdrobi chiar

pe frații lor mai mici. — Vestea, care a făcut pe Domnul Hristos să plece capul în jos, mâhnit adânc.

„Ce este Petre? l-a întrebat Sfântul-Spirit, în vreme ce Domnul Hristos își luă o ținută ageră, și se scutură din umeri de s'a cutremurat pământul.

— Doamne, a răspuns sfântul; a venit un biet sufletel mic cât o muscă. Să-l primesc în rai?

— Il știu, i-a luat vorba sfântul Arhanghel; într-o zi s'a botezat și în aceeași zi a și murit.

— Și-a venit Doamne, a urmat sfântul Petru, să-l primești.

— „Să te duci, să-i spui, i-a grăit glasul din necunoscut al Sfântului-Duh, să se ducă să steie un an în hogașul carului.

Așa, s'a auzit glasul, iar sfântul Petre mâhnit de cele auzite s'a și dus și i-a spus lui Ion :

— „Uite ce e, sufletele Ioane, și îi spuse toată porunca.

Și îngerul lui Ion a plâns cum a auzit, dar înaintea voinței celui de sus, al puterii, și al legilor firei, cine putea să zică „nu”.

Și bietul sufletel, mai mâhnit decât maică-sa care îl plângea, plecă și se lăsă în un târg mare, și s'a așezat la o răspântie pe urmele făcute de trăsuri și cară. Și rămase acolo în bătaia copitelor și în roțile căruțelor. Il durea săracul. Ce crezi, să treacă peste tine atâtea șiruri de cară și încărcate și goale... De abur e sufletul, da tot se simte. Iar bietul sufletel numai icnea și mereu se tânguia : „Vai de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine“ (Dar oamenii cu carăle

cari treceau, geaba se tânguia bietul sufletel că,—nu-l înțelegeau, că pre vremea ceea oamenii nu ungeau carăle, — iar de păcură și unsori nici pome-neală—și așa de tare scârțeau că glasul sufletelului nici nu se auzea.

De atunci, a rămas să se ungă carăle—nu care cumva—să mai fie vreun suflet în hogașul lor. Și zice că e tare păcat când nu unge omul carul.

Și, a stat sufletelul un an în hogașul carului, bătut de roți și de copite. În vreme bună amestecat cu colb, și în vreme rea cu toate gunoaiele și lapovițele.

Și iarăși veni îngerășul, și sufletelul ca o muscă se așeză pe mâna lui și sburără la cer și bătu iarăși la poarta mării lui Dumnezeu.

„Cine-i? se auzi acelaș glas, care-l întrebase cu un an înainte.

— Eu sunt, răspuse sufletelul mai umilit.

Și nu mult, o cheie crâșni în broască și sfântul Petre se arată : „Tu ești”?

— Eu, răspuse sufletelul miorlăitor ; sufletul fără păcate“...

La asta sfântul Petre, făcù din mâni ca și cum ar fi zis : „Știu !”....

Și doar împinse poarta ușor, ca și cum n'ar fi vrut să-i deie a înțelege sufletului că n'o închide pentru el, și tăcut și dând cu neîncredere din umeri, se duse înaintea scaunului celui prea înalt. Aice, găsi tot pe Arhanghelul Mihail, care adusese vestea că pe pământ, demonul a biruit sufletele oamenilor și că a început bă-

taie mare, că se bat cu milicanele de oșteni, și-i mare sânge și prăpăd. Iar totul e că s'au înmulțit oamenii; oști s'au adunat destule și nu mai au ce mai face cu ele.

La vestea asta un nour se lăsă de acoperi tronul cu chipul Dumnezeilor, și glasul Duhului-Sfânt, se auzi :

„Până acum, oamenii se băteau pentru un înbold, pentru un gând înalt; pentru o patrie și credință, acum, pentru deșertăciuni închipuite. Atunci, eram cu cei mai puțini dar drești, acum când deșertăciunile țin locul credinței, eu nu mai pot fi cu dânșii. Eu mi-am întors fața dela dânșii. Războiul ista e fără voiea mea”.

La vorba asta, nourul se ridică, iar pe fața sfinților stăpânitori se citi o adâncă mâhnire și din ochii lor curgeau lacrimi de mărgăritar, pe când crucea era învăluită în un văl negru.

— „Ce este Petre? se auzi glasul din necunoscut.

— Doamne, a venit sufletul cu numele Ion. Ințr'o zi s'a născut, în aceeași zi s'a botezat și tot în ziua cecea a murit. Venise acum un an, să-l primești în lumea dreptilor și tu, Doamne, mi-ai răspuns să-i spun, să se ducă să stea un an în hogașul carului, și acum, a venit văitându-se „Vai, de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine”. — Să-l primim?”

La asta, fața Dumnezeilor se posomorî, și se plecă în jos gânditoare, și nu mult glasul din necunoscut dar mai încet și mai trăgănat se auzi :

„Să se ducă să mai steie un an în ciângul morcii”.

La care vorbă și sfântului Petru i se făcù jale și mai cu jumătate de pas o porni.

„Uite, ce a poruncit părintele lumii, sufletele; îi zise el, când ajunse, și oftând îi înșiră porunca.

Bietul suflețel cum auzi, doar strâmbă buzele ca un copilaș când îi tragi o palmă și plecă capul pe piept, cu mahnire negrăită. Apoi, o porni căinându-se și întrebându-se ce a greșit el pe lume, și așa s'a dus și s'a așezat în crângul unei mori unde se învârtește scripetul care la rându-i învârte fusul pietrelor. Și, acolo, se lăsă să fie vecinic turtit de colții scripetului doar văitându-se: „Vai de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine. Ce am greșit eu să stau în chinul ăsta?”

Și bietul suflețel, care se născuse și se botezase într'o zi și murise tot atunci, se gândea când a avut vreme să păcătuiască.

Și nimene nu-i înțelegea vaerul de oarece roțile făceau sgomot mare.

Și, așa, a stat un an de zile.

La anul, iar veni îngerașul și, așezându-se pe mâna lui, o porniră la cer: „boc ! boc!” bātu iarăși la poartă.

„Cine-i? se auzi, acelaș glas ce-l întrebese cu un an înainte.

— Eu, îi răspunse mai umilit bietul suflețel.

Și, iar o cheie se auzi în broască, și sfântul Petre cu barba colilie, își făcù vederea.

„Ai venit? îl întrebă sfântu. Ei, cum?”

— Venit, oftă adânc suflețelul dând din cap cu sfârșanie.

Și Sfântul Petre, ca și cum ar fi vrut să nu știe că se duce iar la Dumnezeu, doar împinse poarta întorcând cheia de nici nu se bănuie și, tiptil, se duse înaintea sfintei puteri a neînchipuitei făpturi.

Însă, aice, plângea în genunchi Maica-Preacurată învelită în zăbranc negru, și povestea cu durere, că pe pământ e numai cenușă și ruine, de crâncenele războaie; că s'au tăiat copiii nevinovați și, plâng mamele cu părul despletit, și s'au tăiat mame și bărbați în floare, și-i pământul plin de pustiire și desnădejde. Dar că nebunia războiului se urmează cu mai mare îndârjire și acum s'au amestecat și noroadele care stătuseră pacinice.

Până aice, fețele Dumnezeilor stătuseră ca de marmură, însă, de data asta, tresăriră, și glasul Duhului-Sfânt se auzi :

„Voi trimete îngerul Păcei să le desvăluie deșărtăciunea și să le puie stavilă vrăjmașiei. Apoi, voi pedepsi, cu tunete și fulgere pe demonul vicleniei și cu cutremure pre oameni, cu molimă, ca să se știe că fără de legile nu se iartă. Puterea mea îi va apăsa sufletește”.

Apoi, același glas întreabă : — „Ce este Petre ?”

— Doamne, a venit sufletul fără păcate.

— Știu, a răspuns Duhul-Sfânt. „Intr'o zi, s'a născut, într'o zi s'a botezat, și în aceeași zi a murit.. Să te duci să-i spui să mai steie încă un an în crăscătul copacilor”.

In vremea asta, sufletețul Ion, își făcea tot felul de închipuiri : cum o să stea el, și are să se bucure

în rai și are să se joace cu copii de seama lui. Când, numai ce auzi cheia, și în poartă se ivi barba albă a sfântului Petru.

„Apoi, vorbi el îngăinat, iute ce e sufletele Ioane,... Și puind mâna stângă la obraz și băgând degetul cel mic în gură, își crăntăni, gânditor, unghia de vreo două ori, apoi după puțină gândire, grăi slit și ca și cu gura altuia : „a zis Impăratul cerese, să te duci să mai stai un an în crâșcătul copacilor,... și apoi.”..

Și poarta se închise par'că și ea cu mâhnire, rămăind bietul sufletel plângând și gândindu-se ce a făcut el să tragă așa osândă, și mâhnit a pornit'o înapoi și s'a coborât peste o pădure. Apoi, cercetând pe ici pe colo, se opri, atras de un sgomot : „Craac ! craac !”.

Ce eră : un copac, aveă în vârf două ramuri încrucișate și de câte ori bătea vântul, ele se frecau între ele scoțând crâșcătul : auzind el, se așeză tocmai între cele două ramuri, care eră crâșcătul copacului. Aice, a îndurat ce n'a pățimit suflet pe lume : Lasă că-l frământau cele două ramuri, dar ploaia, piatra, furtuna, trăznetele toate erau pe capul lui.

Acum, numai eră de sagă și, gândi : „Numai că sunt un mare păcătos, sau că răsplătesc cine și păcate părintești, de trag așa blesteme”.

Dela o vreme așa îi ajunse chinul de mare, că se încredință de-abinelea că e păcătos, și mereu se căină : „Intr'o zi mama m'a născut. Intr'o zi m'am botezat. Intr'o zi am murit... Vai de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine, că păcătos mai sunt !”.

Așa, s'a văicărat bietul sufletel, până într'o zi : veni o furtună mare ; un fel de uragan : copacii să se rupă în două, unii mai la marginea pădurei : chiar și ieșiseră din pământ ; crengile se rupeau ca smulse de o mână vrăjmașă ; copacii fluerau și crâșcătele se auzeau pline de durere. În sfârșit, vântul învârtea ploaia, o răsucea ca niște călepe, apoi le alunga nebunește peste câmpi, peste sate, în stropi mărunți, fumurii, vuind ca o năvălire de oarde vrăjmașe. Acum, sufletelul înebunise, cu ochii închiși, și gura, cu părul mototol suferea în gemete înăbușite grozavul chin al frământărilor firei.

Dar, iată că, vreo douăzeci și cinci de hoți cu căpitantul lor, nu-și găseau loc de furtună și deocamdată se adăpostiră sub unul din cei mai stufoși stejari din apropiere.

Puțin, câte puțin, furtuna se dămoli, nouri trecură departe bolocănoși și luminați de fulgere, de nu rămase decât soarele pe cer ca un trandafir de aur pe o pajiste linsă. Doar copacii se legănav scuturându-se de ploaie, și crâșcătele copacilor se tânguiau, dar din toate se auzia glasul sufletelului :

„Intr'o zi mama m'a născut, într'o zi m'am botezat, într'o zi am murit. M'am dus la rai nu m'a primit". Și, săracuțul de el, își cântă toată jetiea lui, de suflet năcăjit, de auziră și tâlharii, încheind'o cu vorbele : „Vai, de mine, și de cel ce m'a făcut pe mine că păcătos mai sunt" ?...

Toți ciuliră urechile, ascultând, și uitându-se în sus, și privind-se întrebător : „Ce-i ? — De unde ? —

De unde?" Un tâlhar îl văzu, și vru să deie cu săgeata crezând că e vreo cursă. Dar Căpitanul îl prinse de mână și întrebă sughițând cu spaimă :

„Fraților ascultați?

— Da! răspunseră ceialalți.

Insă tocmai atunci sufletelul își și începuse iar plângerea.

„Ia! Ia! făcu Căpitanul. Ascultați!”

Și toți ascultară cu groază și se înfiorară întrebându-se „Ce-i asta?”

— Il vedeți? îl întrebă Căpitanul.

— Uite-l'ai! Uite-l'ai! le arăta hoțul care voise să'l săgeteze.

— Unde-i? Unde-i? întrebă fiecare.

— Colo! Colo!”

Și care cum îl vedea, și îl arată și altuia.

Și zăriră că, în vârful copacului între două ramuri ce se frământau la bătaia vântului, era un copilaș mai mic ca un popușoi, și par'că era, și nu eră, așa era de straveziu.

Totuși, hoților nu le venea a crede și se apropiară să vadă mai bine, pe când copilașul își rostea acum a nu știu câte-a cară plângerea sfârșind'o cu : „Vai de mine și de mine... și de cel ce m'a făcut pe mine că păcătos mai sunt”.

„Ei, făcu Căpitanul înfiorat, și cu mâinile una în alta, și dând din cap, ce ziceți? Ați auzit?”

— Auzit, răspunseră hoții rușinați de meseria lor.

— Ei, mai hoțiți? îi întrebă el.

— De, căpitane, zise un hoț, apoi, să ne luăm după ceea ce ni se năzare.

— Apoi, eu unul numai hoțesc, le răspunse dânsul. Și scoțindu-și căciula a îngenunchiat cu fața spre copilaș și a grăit : „Dacă tu, sufletele, care te-ai născut într'o zi, și te-ai botezat într'o zi, și tot atunci ai murit, nu ești primit în ceruri și ești un păcătos, apoi, ce suntem noi niște ticăloși, negrii iadului. Putea-vom vreodată să zărim fața sfântă a lui Dumnezeu? O, ticălosul de mine, !”... Și căpitanul își infundă capul în noroi, și plânse cu desnădejde mare, păcatele grozave.

Apoi, se ridică, și grăi, cu neastâmpăr și mai ușurat :

„Fraților, de acum să ne despărțim. Dacă sufletul ista care s'a născut și s'a botezat într'o zi, nu-l primește cerul, apoi ce a fi de noi?.. Fraților să împărțim ce avem și să vă legați și voi că nu-ți mai hoțiți.

— Să ne despărțim, răspunseră hoții, înspăimântați și mișcați de cele ce le spusese căpitanul.

— Așa, zise mai marele hoților, să ne jurăm că n'om mai hoți.

— Să jurăm, răspunseră ei.

Și toți, înfiorați, jurară că n'ar mai hoți și s'or duce fiecare să-și ispășească păcatele care cum s-o pricepe.

Și, pe dată au și împărțit prăzile, au svârlit cuțitele și ce au avut ca arme, s'au sărutat apoi frățește, și au apucat fiecare câte un drum printre copaci, pe când sufletul se tânguia : „Vai, de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine, că păcătos mai sunt”...

II

Intr'o zi de iarnă, pe când din cer, se vedea o parte de pământ acoperit cu pete albe ca un cal tărcat cu alb și negru. Pe petele cele albe de pământ era ger și viscol, Sfântul Petru, portarul sfintei cetăți din necunoscut sta acum, nu știu pe ce, la poarta raiului și își făcea niște socoteli. Crâncenele războaie i-a adus o mulțime de suflete ale acelor ce au murit acolo. Și cum avea porunca dela D-zeu că toți care mor pentru țară, să se buceure și de hodina cea sfântă, el pe toate le-a primit, și, cum nu știea carte, le-a înemnat doar pe un răboj și acum le uitase rostul. Când deodată auzi la poartă : „boc ! boc ! boc !”

— Cine-i? întrebă sfântul.

Nu se auzi nimic. Și sfântul după ce ascultă puțin își văzu iar de treabă. Dar, nu mult, iar auzi : „boc? boc ! boc !—„Cine-i? întrebă sfântul—„Eu, se auzi, un glas tânguitor și slab.

Sfântul, întoarse cheia, și ce să-i dăe văzul : înge-
rașul sufletelului, care venise cu doi ani dearândul, era cu un baiat, pe care abea sfântul îl mai prepuia ; în vârful capului nu avea decât un ciuf de păr ; hăinu-
țele pe el erau sdreanță de sdreanță, ochii nu i se mai vedeau, și fața îi eră ca pământul și plină de zloată și slab ca scândura.

„Cine ești? îl întrebă sfântul Petru, sucindu-se să și aducă aminte unde l'a mai văzut.

— „Eu sufletelul Ion. Intr'o zi m'am născut, într'o zi m'am botezat, și într'o zi am murit, am venit la rai și nu m'a primit și am fost trimis un an în ho-gașul carului, și băietul spusese toată povestea sufletelului încheind cu : „Vai de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine că păcătos mai sunt ! Și acum am venit să mă primiți”...

Starea sufletelului îi rupse inima sfântului de mâhnire, că uită și poarta deschisă, și se duse la Dumnezeu, și cu multă *osârdie* căzu în genuchi în fața nebiruitei puteri.

Insă, aice, cră îngerul Păcei, arhanghelul Gavril, îmbrăcat în haină albă, ca zorile ; păru-i de aur, poleit de raze, încins pe la frunte cu un cerc de stele, îi spânzura în valuri pe umere. La șoldul lui purta trâmbița păcei și sabia de foc pentru protivnicii ei. Adusese tocmai vestea că a făcut pace în lume, că a deschis ochii stăpânitorilor, să vadă deșertăciunea dorinței lor. Că pe protivnicii păcei i-a fulgerat în scunele lor, dar că pacea tot nu se încheia și, atunci, a șguduit pământul, s'au deschis vulcanii și s'au îngropat sate și orașe ; furtunile au înecat corăbiile, și totuși pacea nu s'ar fi încheiat, dar a început să ūmble foamea cu dinți de lup și boalele, și numai așa s'au liniștit.

„Pace să fie, și dragostea între popoare, a grăit glasul sfânt din necunoscut. Vremea prorociilor mincinoase a trecut și vremea turmei, și un păstor a sosit. Arhangheli peste puțin vor suna moartea

balaurului, care a purtat lumea cu viclenie și sfârșitul e aproape!"...

Apoi, glasul din necunoscut întrebă :

„Ce veste Petre ?

— A venit sufletul Ion...

— Știu, a răspuns, Duhul-Sfânt, și se caină...

— Da, Doamne, răspunse sfântul : zice că e tare păcătos.

— Să intre ! Dar să 'mi spuie cine sunt cei două zeci și cinci de inși, care vin după dânsul“.

În adevăr, când se uită sfântul din poarta raiului, zări înaintând două zeci și cinci de suflete, însoțite de două zeci și cinci de îngeri, de care se țineau două zeci și cinci de mii de draci, care se certau urlau, morlăiau și trăgeau sufletele de haine, de mâini, și fiecare drac avea câte-o inimă de om însângerată și câte un cuțit înfipt în ele : erau inimile celor uciși de hoți, și făceau o harmalaie, de Doamne ferește.

— „Ioane, întrebă sfântul, cine sunt oamenii ceia ce vin în coace?“.

Se uită sufletelul și îi recunoscă și i-a răspuns :

„Aistia sunt două zeci și cinci de hoți, care pe când eram în crăscătul copacilor veniseră pe o furtună să se adăpostească sub un copac. Auzind tânguirea mea, și-au zis : că dacă eu, care is născut, boțezat și mort în aceeași zi sunt păcătos și n'am fost primit în rai, apoi, ce o fi de dânșii, și atunci s'au lăsat de hoție, lăsându-se să moară de foame“.

În adevăr, hoții despărțindu-se, care cum au întâl-

nit câte un sărac ori om nevoieș, au dat tot până au rămas cu peile goale. Apoi au intrat în câte o scorbură de copac, și au murit acolo, toți de foame până la unul.

Sfântul la asta, oftă, își sterse lacrimile, și a și grăbit la Dumnezeu, și îi spuse : „Uite Doamne — așa și așa. — „Stieam, ia răspuns glasul sfintei treimi. Dă-le drumul la toți și să-i spui suflețelului, că nu-i muscă să nu se nască fără păcat. Că omul de cum a venit pe lume e cu pecetea păcatelor ce avea să le facă, iar cel mai mare păcat e că s'a născut în lume și a pricinuit dureri maică-sei“.

Și, așa, s'a dus sfântul. Dar, acum, cele două zeci și cinci de suflete ale hoților erau și sosite și așteptau ; iar demonii stăteau în depărtare fiecare cu inima de om în mână, ca dovadă de învinovățire înaintea judecăței celei mari, și așteptau cu poftă mare ca sfântul să le trimită prada.

„Ce vreți ? îi întrebă pe suflete portarul cerului.

— Să ne primești, grăiră ele cu spaimă mare, și tot uitându-se mereu la draci, „să ne primești ori de nu, să ni se deie cea mai mare osândă ce nu s'a dat pe lume. Numai negrilor celora să nu ne lăsați. Că am păcătuit, dar ne-am ispășit prin cea mai neagră osândă.

— Dumnezeu așa a vrut, grăi sfântul, să vă dăie pildă pe suflețelul ăsta. Că Dumnezeu a văzut ticăirea voastră, și s'a bucurat ca și părintele la aflarea fiului pierdut, ca și păstorul la aflarea oaei rătăcite. Intrați în liniștea de veci.”

La asta, îngerăşul sufletelului începù să râdă şi să bată în palme de bucurie. Iar cele douăzeci şi cinci de suflete, şi cu sufletelul înainte, intrară pe poarta strâmtă a cerului, pe când demonii rămaşi departe de rai, miorlăiau ca măţele şi vânturau inimile însângerate în mâni muşcând din ele, cu multă ciudă.

Apoi, poarta se închise, pentru a lăsa loc şi altora trudiţi de valurile lunei pământeşti, să vie să bocănească în ea ca Sf. Petru să-i primească.

MOȘ VASILE ȘI COPII

MOȘ VASILE ȘI COPII

Casa lui moș Vasile e între livezi. Vara e rai : pasă-
rile cântă, florile umplu iarba din grădină ; iar casa
e învăluită în zorele ce se ridică până la coperiș și
spânzură în jos ca niște cozi stufoase. Și cu toate
astea moș Vasile nu e fericit, și vecinic e singur, singur
cuc. Toate se bucură împrejurul casei lui, până și
viscolul se bucură iarna când isbește în streșini și în
ferestre cu boabe de ghiață, ca un copil obraznic cu
nisip ; numai moș Vasile nu mai simte bucuriile vieții.

— „Dar de ce ? — M'ar întreba unul căruia ia-și
povesti prin grai numai. — „Și cine e ăsta moș Vasile al
dumitale ?”

— Un moșneag, i-aș spune, vecin cu mine. Și, chipul
lui unde mă duc, mă urmărește. E un om cum nu-i
altul în mahala și povestea lui e jalnică. Optzeci de
ani are, și cu cât a îmbătrânit cu atât par'că e mai
frumos : păru alb ca argintul, ochii vii, albaștriși fața
albă și îmbujorată. Adecă de ce n'ar fi și bătrâni fru-
moși ? — Ba bine că nu. Unii oameni îs mai frumoși la
bătrânețe ca la tinerețe. Și așa e și moș Vasile. Nu

ştie lumea cum a fost la tinereţe. dar ştiu eu, că faţa lui e bălană, ochii lui albaştri şi părul lui ca argintul le-aş dori şi eu, la bătrâneţe, de a fi să mai ajung, dar nu să fiu aşa singur ca moş Vasile. Că n'a fost totdeauna singur. A avut şi el babă şi copii, dar băbuţa i-a murit cu optsprezece ani în urmă, iar băeţii rând pe rând s'au strecurat : unii înainte de moartea babei, alţii, după, — Aşa i-a fost scris — şi nu i-a rămas decât unul singur, Ionică. Ionică eră de doisprezece ani când a murit gospodina, mătuşa Domnica. Şi după aceea, Ionică ăsta a stat vreo doi ani cu moşneagul şi într'o zi a plecat la Bucureşti şi s'a făcut scriitor la o cântălerie. Totuşi vine din când în când acasă, dar iar se duce. Mai mult îi rupe inima moşneagului când se despart. Cât e băiatul acasă, bătrânul joacă de bucurie. Iar când e să se ducă, par'că ceva se rupe din inima lui ; totul se pustieşte, par'că, în juru-i. Trebuie să treacă săptămâni să se obişnuiască iar cu singurătatea. De cât atâta, ca să uite, bea, bea rachiu. Vecinic e cu o sticlă neagră în sân. — Şi de ce neagră şi nu albă ? — Pentru că moşneagul pune câte odată sticla pe fereastă şi îi vine câte un mosafir, un megieş, şi el nu vrea să ştie cât rachiu are în sticlă ; să nu fie silit să-i dăe şi celuia. Nu prea vorbeşte cu omul, multe, dar singur, cât poţteşti. Ba, câte odată, ducându-se aşa pe drum, se trezeşte sfătuind şi dând din mâini, când cu Ionică al lui, când cu baba. Intr'o zi mergea aşa şi se gândea, dacă n'ar fi bine ca Ionică al lui să se însoare. Şi chitea el, aşa, să vie să-şi cate mireasa în

târg la el. Și nu știa bine : să vie în târg să se așeze ori ba, și deodată par'că chipul băbuței se ivi lângă dansul. Se întoarse cu ani de zile în urmă, pe când mergea cu ea pe drum și se sfătuiau, ba, câte odată chiar se și certau și grăi :

— „Ce zici tu, Domnică, să zic lui Ionică să vie să se însoare aici? — Da de ce fă? — Nu te gândești că-s bătrân?“

Baba avusese obiceiul de-l contră și de astădată i se părù că o aude : — „Cum, în târgul ista, unde toate-s niște rele și fudule și calice și leneșe? Lasă *băietul* în pace!...“

La asta, fără să-și dea seama, — ca de obicei când ea îl năcăjeà, — sufletul se răzvrăti și zise : — „Nu vrei tu? Nu vrei să vezi băietul lângă tine?... Ia lasă-mă în pace ; decât îți spuneam, mai bine îmi astupam gura cu pământ. Și ar fi bine să taci. Ești o...“

La vorba asta, o piatră veni din o curte, aruncată de un copil ce voia să pălească o vrabie, și trecând pe la urechea dreaptă a lui, căzù înainte-i. Atunci el își dădù seama că e singur. Se uită în jur : nu zări pe cel ce aruncase cu piatra, și numai atunci văzù că aveà să facă un păcat, că aveà să zică : „Ești o proastă“ și-și făcù cruce, se bătù cu palma peste gură, apoi, scoase sticla din sân. Dar mai întâi se uită în jur și văzând că nu e nimini, trase o dușcă și iar începù : „Și așa măi Domniță...“ Inșă se smucì din umeri și grăi : „Am să înnebunesc ! Na, am să înnebunesc ! Doamne nu mă lăsa“... Și se închină iar.

Și cu toate că e nenorocit și singur, dar nici nu-i

bucuros nici de prieteni ; nu vrea ca nimeni să-l știe nici mânâncă nici ce bea. Nu-i plac oamenii ; pe toți îi crede necистиți.

Cât a fost mai cuprins și-i trăia baba, avusese o mulțime de prieteni cari nu-l mai scuteau cu dragostea nici zi nici noapte. Și toți se îndesau spre el și-l poșteau la petreceri. La mulți le-a făcut bine cu bani, cu pâine, dar iată că-i mor doi copii : unu în oaste, și unu fiind slujbaș la drumul de fier. l'au lovit într'o zi două tampoane, și în două zile l-a prăpădit. De atunci moșneagul a scăpătat și cu cât sărăcea cu atâta se răreau și prietenii, iar într'o zi, toți l'au părăsit și nu i-au mai dat nici ce era al lui. După moartea babei l-a sfătuit un om să se însoare, însă el având atâtea pilde în lume, se gândi la Ionică al lui și îi răspunse : „Eu babă oi găsi, da' mamă la băietul meu, ba”.

În altă zi veni niște neamuri, chipurile, să-l îngrijească și să-i ție de urît. El le primi, dar cu vremea se făcură stăpâne în casa lui, iar pe dânsul și pe băiat se încumetară să-i socotească ca pe niște slugi, ba să și le poruncească. Într'o zi, însă, moșu ne mai putând îndura, luă un hahău și la ele : „Rui ! Haraus din casa mea !...”

Asta eră înjurătura cea mai de seamă și în timpurile, cele mai nesuferite ale moșneagului. Și le-a petrecut pe neamuri cu paru până departe.

Moșneagul a fost în vremea lui catană la Nemți, și pe acolo învățase multe, dar cu timpul nu-i rămăsese în obicei decăt vorbele astea și cuvântul ungu-

resc „holgoș”, — adecă „tăcere !” pe care el îl socotea, din neștiință, tot ca nemțesc.

Și, de cum a gonit neamurile, singur își mătură casa, singur își face mâncare ; și de atunci, și azi, când robotește ceva pe lângă casă i se pare câteodată că are pe neamuri înaintea lui și dondăește : „Rui ! Haraus de pe lumea asta”.

— Ceeace după el ar fi : „Periți, să nu vă mai văd !”

Apoi, ca să-și potolească sufletul, scoate din sân sticlucța neagră, se uită la dânsa în bătaia luminei și, soarbe un gât bun și iar o pune la loc, după care își cată de treabă ; ori tae lemne, ori face foc.

Și nu vezi pe lângă casă cățel, mâță, ferească sfântul ! Și asta pentru că a avut odată o mâță neagră, pe care a găsit-o sub un gard mieunând, și a adus-o acasă, cu gândul să-i ție de urât.

Se lingusea mâțuca și torceă nevoie mare, și păreă cinstită, comedie, și prindeă la șoareci de minune, ba, se și îngrășase ca un băcan. Dar, într'o zi, i-a șters o bucată de slănină de pe poliță, iar moșneagul a asemănat mâța cu neamurile lui, cari după ce s'au încălzit, au prins să-l supere, și a pus mâța într'un sac, și așa, a dus-o într'o pădure, lăsând'o acolo.

Singura lui dragoste au rămas copii mici, că ei nu fac la nimeni nici un rău. Copii de prin vecini știu că ține la ei, și cei mai mici îi zic „tătucă” ; iar el, unuia îi zice „Iecobuț”, altuia „Tănăsucă”, altuia „Georgică”. Pe fete tot așa le numește ca pe fetele lui moarte, și asta numai pe cei până la cinci ani. Cei mari nu-i plac, că-i fură vara merele și-i strică

gardul. Cu ei vecinic e în ceartă; când dau cu pietre pe casă, când i se greapșănă pe gard. El le strigă: „Măă”! Măă!. — Ei îi dau cu tifla: „Moșule! Coșule!” Și se strâmbă. El crapă de ciudă și la fiecare fâgăduște câte o calcavură când i-o prinde. Dar ți-ai găsit: cum a zis a și uitat, că inima lui, ori cum, e bună, și iartă.

În viața lui n'a făcut rău la nimeni; nu s'a judecat cu nimeni. Mânia în el e foc de paie: se încruntă și iar se însenină. Odată un vecin a lui, pe când nu eră acasă a mutat gardul cu un pas pe locul moșneagului. S'a aprins moșu rău, și-a spus: „De ce măi creștine mi-ai șterpelit din loc? Cela a răspuns că așa are în plan. — „Așa, a strigat moșu, ia să aduc eu ingineru”. Și a plecat. Însă a mers numai până mai încolo. Că el cu fețe boerești nu preă a vorbit în viața lui. Și par'că îl stingherea rău treaba asta. Cu gândul s'ar fi dus; avea tot scris în minte ce să spuie, dar în inima lui par'că aveă un junghiu, o împotrivire, că ce-i veni că se întoarse înapoi, mai mânios de cum plecase și și-a zis: „Mâne dimineață mă duc”. Și a doua zi, nu s'a dus, și, așa, a amânat zi după zi până l'a lăsat pe cela în plata Domnului, ba, ce să vezi, că s'a și împrietenit cu vecinul.

De când a plecat băiatul, câteodată îi e așa de urît, că închide casa de Luni; zăvorăște porțile și se duce la câte o mănăstire ori, în altă parte, la prieteni, ori neamuri mai de treabă și vine Sâmbătă seara. Tune, fulgere, cufunde-se pământul el e acasă să aprindă candela la icoane, iar Duminică să meargă la biserică

cu țintirimul unde sunt îngropați baba și băeții. Și numai ce-l vezi cu traista de umăr doldora. De vine mai de vreme, copilașii îl văd și numai ce răsar cu capetele lor albe roind în drum și țipând de bucurie : „Vine tătuca ! Vine tătuca !” și înaintea lui întinzând mâinile și zicând : „Mie ! Mie, tătucă ! Mie tătucă !” Câte unul mic nu poate merge iute și cade jos și țipă după ceilalți. Moșu se oprește în mijlocul lor, lasă jos traista : și cu lacrămile în ochii le grăește : „O, dragii moșului ! Dragii tătucăi, veniți la moșu !” Copii întâi fac roată împrejurul lui, în vreme ce el ajunge la cel mic, îl ia în brațe, îi șterge nasul și îl sărută : „Ole-o dragul moșului Mihăluț”. Așa le zice el la toți copiii mai mici, după numele băietului lui cel mai mic după Ionică, Mihăluț, mort la doi anișori și ceva. Cei mai mari stau cu ochii țintă rugători, în vreme ce unul îl prinde de suman, altul de picior, unul îi pupă mâna ; iar el ca să nu le strice inima îi ridică rînd, pe rînd cu câte o mână și-i sărută. — „Stați să vă dea moșu ceva”. Și, începe a cotrobăi prin fundul traistei și le dă : unuia un măr, altuia o pară, altuia două nuci, ori un covrig, zicându-le, sărutînd mai întâi daru : „Na, ție de sufletul lui Iecobuț. Ție, de al lui Mihăluț. Ție, de al Paraschivei. Ție, de al Ilenuței”. Și așa înșiră toți copiii lui morți și toate neamurile.

După asta, îi pune : ă zică „bogdaproste”, și așa se duce acasă, urmat de o leotă de copii, cărora le închide poarta în nas, ca nu cumva după cei mici să vie și cei mai mari, să-i facă vreo boafă.

Câte odată găsește câte o scrisoare svârlită de poștaș

în cerdac, ori i-o aduce un vecin, ori se întâlnește cu poștașul pe drum. Moș Vasile nu știe carte, dar la nici un vecin nu i-o dă să i-o citească de frică să nu-i afle taina, și pândește câte un trecător pe uliță care i se pare lui de omenie și-i zice : „Domnule, dragul tătucăi, te-aș ruga ceva, nu mi-i citi un răvaș că e dela băietul meu și tare mă doare inima să știu ce scrie.

Omul se uită întâi la moșneag, ciudat. Dar moșu are așa o privire, încât moaie inima drumețului și cela îi citește răvașul. Și fiecă rând e sorbit cu setea și lăcomia unui însetat de cine știe câtă vreme. Și pe ce se citește, ochii lui se aprind, înghite în sec, inima-i tremură și când mântuie, scoate un oftat adânc și ușurător. Apoi mulțumește străinului ca pentru cine știe ce dar mare.

Dar într'o zi s'a supărat rău până și pe copiii cei mici: Avea niște nuci în grădină, mai eră o săptămână până în *Ziua-Crucei* ca să bată nucii. Moș Vasile iar plecă de acasă. Când veni, găsi nucii pe o parte bătuti; păpușoalele călcate, verdețurile iar. Cercetă prin vecini, nu dovedi pe vinovat. Intrebă pe copiii cei mici, copilașii se uitară întâi la cei mari, apoi la moșneag și tresăriră, dar nu spuseră de frică să nu-i bată coblizanii. Mânios, veni acasă și-și zise : „Lasă !...” Luni se făcu că se duce iar de acasă, și pe altă parte se întoarce și se ascunse în păpușoale. Copiii îl pândiră și-și dară veste : „A plecat moșneagul. Putem merge la nucii.”

— „Haidem ! să înghieră unul pe altul. Și pe când moșneagul își făcă o țigară în păpușoale, așteptând

cu zâmbet de ghiduș pe copii, deodată auzi gălăgie de copii mai mari, mai mici, prăjini înălțându-se în aer, și glasurile apropiindu-se de gard. Asta îi deșteptă mânia în moșneag și-i ascuți mintea și urechile. O scândură se desprinsese și un cârd de draci de școală și mai mici, de prin vecini și toți cei cărora le da mere pe drum. Mânia moșneagului creștia din ce în ce și grăi : „Iată cui dau eu de pomană... Azi îi ogoesc, și mâine mă fură. Poimâine or crește mari și mi-or face alte șotii”. Și când îi văzută pe toți intrați, deodată, se ridică înfierbântat și strigă : „Rui ! Haraus !”

Atunci, toți la fugă ; cei mari întâi, după ei cei mai mici, călcând cu nemilostivire pe pușcaiele și bostanii. Dar moșul mânios, să-i rupă. Unul singur, mic rămase ca o măgâldeată ; cu nasul roșu, ud, cu părul galben numai cârlionți, alb și cu ochii albaștri, aidoma Mihăluț a lui. Dar el, turburat, apucă copilul gata să-l trântescă de gard, să se răsbune ; iar când îl ridică să-l deie de istovul, deodată inima i se muie ca străpunsă ; icoana lui Ionică când eră mic par'că i-se năzări în ochii albaștri ai copilului, și rămase, așa, cu omulețul ridicat în aer și cu ochii la el zăpăcit, și tremurând.

„Dă-mi-l, dă-mi-l ! moș Vasile”. — Deodată se auzi un glas, și o femeie tânără, cu ochii albaștri, cu sânul jumătate gol și cu părul despletit se ivi : „E copilul meu”. Eră o vecină dela a cincea casă, măritată de vreo câțiva ani, și pe care moșneagul o cunoștea. Dar, moșul, la asta își întcarse capul, și văzând femeia o duioșie și o muștrare îl cuprinse, de i se umplură

ochii de lacrimi, că sărută plodul pe frunte și i-l întinse :

„Na”. Apoi, cu pieptul sbuciumat, rușinat de el însuși, de ce avea să facă, repede se năpasti asupra unei hultoane cu mere și ca și cum ar fură dela altul, rupse frunze, roade și îi umplu poala femeii de cele mai frumoase mere, pe când copiii ceilalți suiți pe gard, cu degetele claranet îi strigau : „Moșule ! Moșule cocoșule !” Și în vreme ce femeia plecă cu odorul la sân, el ca și cum s’ar fi despărțit de o unică mângâiere, plecă spre casă plângând și muștrându-se :

—Doamne ! Doamne, Ce-aveam să fac !... Ce-aveam să fac !... Apoi, răcorit ca de o greutate, mai înviorat, își zise cu mânie : — „Iată ce aveam să fac din pricina unor secături de nuci...”

Și repede se duse în șură, luă o prăjină, și până în seară, toți nucii au fost bătuți și nucile împărțite la copii.

POVESTEA BĂRBĂNOCULUI

Povestea Bărbănocului

Ci-că eră un om, căruia îi ziceă Toader Bărbănoc, tare bogat și tare norocos și milostiv, și așa de bun la Dumnezeu, că ce cereă, ce doriă el, toate erau după voia lui. Cu toate astea eră tare nemulțumit. Ar fi vrut ceva și n'ar fi vrut, mă rog, ca tot omul sătul de bine și care deși nu-l doare nici un deget, totuși par'că se simte bolnav, par'că îi lipsește ceva.

Intr'o zi, se întorceă dela târg acasă. Eră frumos în ziua aceea. Zi de primăvară, când râde câmpul de verde și floare, și când păraile ca trezite din un somn lung borborosesc povești tainice, neînțelese decât de năzdrăvani și de Iele. Și tocmai treceă pe o cărărușă ce o făcuseră oamenii pe hatul unei arături, mărginit de un pârâiaș ce curgeă din un izvor dela poalele unui huciu-verde, ce se vedeă pe un deal înverzit de curând ca un ostrov în mijlocul unei ape mari. Și pârâul ca o șopârlă scăpată din gura unui dușman, fugeă pe sub ierburi și papură, repede și sclipitor la soare, învârtindu-se în hulboane, cotind pe după ierburi și bolovani și se tot duceă în un șopot clincănitor și înneecat, pentru a se întâlni cu cine știe ce pârâu sau iaz mare.

Și apa asta o știa de mulți ani, omul, pe acolo, o apucase și bunica lui. Bunica lui murise, părinții lui așîșderea. Pârâul își schimbase cursul, își preschimbase malurile și tot trăia. Asta pe lângă viața lui searbădă de muritor, îi deșteptă în el o lume de gânduri și icoane : copilăria și tinerețea lui trecută, copiii lui unii mici, alții mari, bătrânețea ce îi turnase un smoc de păr alb în frunte și moartea, care aveă să vie și să-i închidă ochii pe veci. Toate erau cum erau, pe toate le înțelegea, că le-a adus vremea ; înțelegea să fie despuiat și de piele, și carnea să se facă pe dânsul pastramă, dar nu înțelegea să și moară. Pentru ce adunase el atâtea bunuri, mîncă așa de bine, își făcuse gospodărie de să-i meargă vestea, ca să moară, să se risipească toate în urma lui ? Să nu se știe că, în satul — cutare — a trăit un Toader Bărbănoc ?

„Bine, îi zicea un gând înțelept în el, dar au să rămâie la copii !

— La copii ? răspunse el răzvrătit. Dar ce folos, dacă n'am să-i văd eu cum trăesc, n'au să auză cuvântul meu povățuitor. Ce am să folosesc eu, chiar dacă ar ajunge și împărați, dacă eu n'am să-i mai văd. Au să-i vadă o lume, florile primăverii, soarele pe cer, dar eu n'am să-i văd. Ce mă fac eu ? O, veșnice bucurii cari colindați lumea, de ce trăiți când viața ne e așa de sarbădă ? — Oh ! Doamne, de ce nu sunt un pârâiaș, că poate aș fi mai fericit. Ia uite-l : ieri i se prinseseră țurțurii iernei de barbă, și îmbătrânise, că nu-i mai auziam

glasul, și, azi, cum a dat de scarele primăverii, s'a curățit, s'a spălat de parc'ă acuma s'ar fi născut. De ce nu-i și omul, ca un pârâiaș? Să vie o vreme așa, să nu-i rămâie decât osul, și să bată peste el un timp în care să înceapă a se îmbracă în un chip de om mai mic și mai tânăr. Ce bine ar fi atunci, când omul având o viață trăită, s'ar feri și de greșeli și ar trăi mai bine!"

Așa gândia Bărbănoc în gândul lui, când deodată îi răsăriră în cale doi moșnegi: unul mai nalt, cu o barbă lungă și albă până la genuchi, și îmbrăcat cu o giubea lungă și blănită, și altul, mai scurt, cu un fel de strai pe el, că pareă sluga celui dintâiu.

„Bună ziua, moșicilor, grăi omul, scotându-și căciula.

— Mulțumim d-tale, răspunseră ei. Da încotro?

— Dela târg, și acum mă duc spre casă și tocmai mă gândeam că ce e viața asta. Un fleac, nici nu știi nici când ai trăit, nici când ai murit. Ce folcs că are omul avere, să se lăfăească și o mie de ani; nevastă, copii, dacă tocmai când e lumea mai dragă, atunci vine moartea și-i face sfârșitul!

— Apoi, rău faci, că te plângi înaintea lui Dumnezeu Sfântul, răspunse cel dintâiu moșneag, pentru că trebuie să înțelegi, pământul ăsta e mic, camenii se înmulțesc pe clipă, pe ceas, și dacă toți camenii ar fi trăit dela Adam încoace și de aci înainte, apci gândeste ce de lume ar fi la o leacă de pâne.

— Atunci, de ce nu face așa, răspunse Bărbănoc. Până la o vreme să ne lase cameni, deacolo să ne

prefacă în vre-o buruiană, ceva, care trăește cât lumea.

— Vra să zică ai vreă să trăești cât lumea ?

— Da, răspunse omul ; aş vrea să ştiu ce se va petrece până la sfârşitul lumii.

— Şi cam ce ai vreă să fii ?”

Omul se gândi, se uită la norii ce se duc pe cer, şi îi vedeă pe unii întregi ca nişte ostroave muntoase şi deodată destrămându-se, se uită şi la pârâiaş, şi grăi :

Eu unul aş vrea să fiu un pârâiaş, că el curge cât lumea şi în drumul lui nimic nu-l stinghereşte, şi vede atâtea lucruri : florile îşi pleacă capul să fie udate de undele lui răcoritoare, ierburile se dau înlături să se ducă mai departe, şi el curge, curge voios, săltând din piatră în piatră până în apa cea mai mare, deacolo dă în alta şi mai mare şi vede târguri şi sate, şi de acolo în cetatea mare, unde se adună toate apele din lume — Marea — şi stau la sfat, ba are norocul să înconjoare lumea fără multă bătaie de cap.

— Bine, omule, făcû moşneagul. Fie-ţi voia împlinită ! In loc să mori să te îngroape, să te hodineşti şi tu de atâta sbucium omenesc, cu un an înainte de a muri, într’o zi, când te-ai află în grădina ta, te vei preface într’un pârâiaş.

— Bogdaproste, grăi Bărbănoc, ca uşurat de o mare greutate, dar mă rog, nu-ţi fi d-voastră Dumnezeu cu sfântul Petre ?”

Insă moşnegii, când băgă bine de seamă Bărbănoc, pieriseră.

„Numai că Dumnezeu cu sfântul Petre a fost” —își zise el, și plecă acasă, și trăi omul mulți ani; îi albi părul ca iarna, i se slăbiră puterile, simți sfârșitul apropiindu-se, dar lui nu-i păsa, știă că prefăcut odată în pârâiaș, aveă să trăiască cât Vavilonul. Atâta că avu grijă să spuie și babei și copiilor, ca să știe ce are să fie cu el, când o fi să moară.

Și, într'adevăr, într'o primăvară, pe când se află în grădină lui, numai ce simți că începe a se topi ca un boț de omăt și că picioarele lui se prefac în apă, deacolo trupul încet-încet. Strigă la copii, la nevastă, să vie. Când ceia eșiră din casă, Bărbănoc eră un pârâiaș ce curgea, făcându-și drum prin iarbă, prin arătură și tot își făcea drum neoprit mai departe, șurluind tainic și repede; răsturnând ierburile slabe, florile le făcea vârtej, le rupea, le ducea la vale, la vale, tot la vale, până ajunse la o apă mare. Aici eră un pârâu care primiă cu sgomot și chef mare toate pârâiașele ce dădeau în el, și cu care vorbiă, și cu ele de mână, de gât, se ducea ca la nuntă undeva la vale.

Cum văzù pârâiașul minunea asta, hop, și el bobâldâc în apă și, cu cealalte unde de gât, la vale, râzând și hăulind. Dar deodată toate cu pârâuul în cap se opriră și se întristară. Intr'un loc, niște femei făcură stăvilar de pus cânepa la topit, așa că apa nu mai aveă loc pe unde să treacă : „Vai, șopti pârâiașul, unde am ajuns ! Săriți, oameni buni, de mă scăpați și dați-mi drumul !”

Dar cine să știe, că el e om ? Și așa a fost silit să stea

pe loc, sfătuindu-se vreme îndelungată cu celelalte ape, ce e de făcut. Și nu găseau nici un mijloc, căci nu vedeau prin zid nici cea mai slabă bortică. Cereau toate colțurile și nimic. Zidul era prea înalt. Atunci pârâul hotărî, cu toatele să stea să-și mai adune puteri dela matcă, și numai așa începură a-și umfla piepturile, a se acățară pe maluri, și a împinge zidul sfredelindu-l. Asta n'ar fi fost nimic, dar într'o zi se pomeniră cu niște femei care prinseră a bate țărushi și a cără cănepă la topit, și au murdărit cu cănepa toată apa și au umplut-o de nămol. Asta a fost de neașteptat pentru bietul pârâiaș, și poate acolo se înăbușă; dar într'o zi veni o ploaie mare, care mări apa, dădû pârâului putere și, așa, dărâmă un colț de zid și astfel trecu dincolo.

„Ah, își zise pârâiașul, bine că am scăpat, și fugi cu apele pârâului la vale huind și chiuind de bucurie.

În adevăr, văzû el multe lucruri frumoase dar și urâte. Ajunse într'un târg. Aici văzû case mari, oameni mulți, muzici, sgomot care-i luau auzul și care l-ar fi înveselit, dar toate canalele de scurgere dădeau în el și toate murdăriile se aruncau în apă și asta îi făcû pârâiașului viața de nesuferit și se tânguîă jalnic, că durerea lui ajungea până la inima izvorului și se vedea tare nefericit și pizmuiă toată firea, dar mai mult pe niște brazi din preajmă-i ce-și legănau capetele la bătaia vântului și tot drepți erau și cu capetele lor înalte par'că atingeau cerul și vedeau tot târgul și alte locuri până departe. El se gândi :

„Ce bine e să fii un brad înalt, vecinic verde

iarna, vara, și cu cât îmbătrânești cu atât crești mai mare și mai frumos! Ah, Doamne, fă-mă un brad“.

La vorba asta ceva se desprinsese din nou și pârâiașul cum se tânguia cu ochii spre cer, văzu chipul moșneagului, care îi făgăduise, că are să-l prefacă în pârâiaș, și îi zise :

„Ei, omule, nici aici nu ți-e bine ?

— Nu, Doamne, grăi pârâiașul, uite ce îmi pate viața. Și pârâiașul în luptă cu zoaiele târgului își cântă cele pățite tatălui ceresc.

— De, văd și eu, zise moșneagul, dar dacă ai cerut așa.

— De, păcatele mele, făcù omul, dar am știut una ca asta ?

— Și-acum ce vrei ?

— Vreau să mă prefaci în un brad, că poate mi-o fi mai bine.

— Fie-ți voia împlinită”.

Și moșneagul — care nu erà altul decât Dumnezeu — închise poarta, dârz, cu un zâmbet plin de înțeles, și dând din cap, ca și cum ar fi zis : „Lasă, las'că te-i sătura, tu, de deșertăciunile omenești”, în vreme ce pârâiașul chiar în grădina lui, se prefacù în un brad înalt ; se uită de sus, vedeà toate împrejurimele, și nu mai puteà de bucurie. Inșă într'o zi numai ce veni, märe, o ploaie ca aceia, cu grindină și un rotocol de vânt, și unde n'a început a trăzni și a pocni în copaci și unde nu mi-l înșfăcă pe brad vântul în brațele lui cele nebune, și unde începù mări bade a-l

strânge și a-l sgâțui și a-i rupe din rămurele și unde n'a dat și grindina să-l scuipe în obraz și să-l lovească cu niște bucăți de ghiață ca acelea. Inceput-a el a țipă și a strigă în ajutor toate neamurile. Dar cine să-l înțeleagă? Noroc că furtuna trecu mai iute și numai așa a scăpat. Șoldit, ciufulit, își scutură ramurile de ploae și începă a sclifosi și a se văicăra :

„Brad mi-a trebuit mie să fiu ! Doamne, ce mă fac eu acum ? De va mai veni un vânt nebun, ca mai adineaurea, mă duc pe gărlă. Acuma văd eu, că mai bine e să fii vânt. Că vântul e mai tare, ca orice. El trece peste nouă țări și mări și nici nu-i pasă nici de Vodă. Unde e piedică, dă busna și trece în lumea lui, și unde mai pui, că toți copacii i se pleacă până la pământ?... Doamne fă-mă mai bine un vânt !“

La vorba asta, o poartă se deschise în cer și moșneagul iar își băgă capul printre ușă și întrebă :

„Cine plânge acolo?“

Bradul care stătuse cu ochii la cer, îl văzută și grăi :

„Eu, Doamne !

— Da ce este ?

— Nenorocire mare, cată jos numai și te uită :

M'a nenorocit un vânt nebun.

— Și-acum ce mai vrei ? îl întrebă Dumnezeu ?

— Să mă faci și pe mine un vânt, poate oiu nimeri mai bine.

— Amin, grăi Dumnezeu și făcând un semn cruciș cu mâna, bradul se și prefăcū într'un vânt, și ce vânt !

Omul când se văzută vânt, a vrut, ca suflet ce eră,

să se arate mai vânt, decât toate vânturile ; s'a umflat odată în penec, s'a uitat la copacii ce abia se le-găneau de suflarea lui înceată și unde n'a început a bate, și a umbla razna de colo până colo, turburând nouri din cele patru părți ale lumii, și unde n'au venit niște furtuni, ca acelea și unde n'au tăbărât nouri pe el cu ghiață și apă vreo două săptămâni, de ajunsese bietul vânt, vai de capul lui ; umblă prin ploae mai mult plângând și căutând câte un adăpost, dar unde voiă să intre i se închideau ușile în nas și plângea pe afară sgreburit, rugându-se pe la ferestre.

„Faceți-vă pomană și lăsați-mă și pe mine măcar în tindă”.

Dar dacă eră vânt, cine să-l înțeleagă ?

Asta ca asta, căci trecură ploile și se astâmpără, dar veni iarna, cea cu viscole și cu omăt, și bietul vânt umblă vecinic cu spinarea plină cu ghiață și cu barba plină de țurțuri și văitându-se pe sub streșinile caselor ; iar într'o zi o păți rău. Căzuse zăpadă multă, cerul se șterse de nori, din miazănoapte bătea un vânt rece și plin de dușmănie și se făcù un ger de crăpau ouăle corbului. Mai ales într'o noapte bietul vânt aveă să moară ; stelele se uitau la pământ, ca niște ochi de știmă și pe uliți nu eră țipenie de om și eră târziu și ușile toate încuete ; iar pe clanțele ușilor se prinse ghiața. Și el nu aveă nicăeri unde să intre, ci alergă ca păsările dela casă la casă, dela pom la pom, gemând și dârdâind, și deodată nu mai putù alergă, ci încuindu-se într'o clopotniță, se puse pe gânduri :

— Măi, ce am făcut eu? Cine m'a pus să mai cer și asta? Nu eră bine să fi fost mort. Acum mă hodi-neam? Nu, zău, mare e deșertăciunea omenească; ce e asta să suferi atâtea și tot să cei să trăești? Nu, zău, mai bine de flori: uite, ele mor toamna, iarna se hodinesc în morminte pe sub zăpadă și trăesc cât lumea. Ce bine ar fi să fi fost o floare! Doamne, fă-mă o floare!

La vorba asta, o fereastră din cer se deschise și un cap cu niște lațe de argint se ivi.

„Hai, cine urlă acolo? Întrebă el.

— Eu sunt, Doamne, răspuse Bărbănoc.

— Și ce vrei iar?

— Să mă prefaci în floare.

— Iar frate? Și măcar la miezul nopții nu-mi dai pace; am treabă. Ce floare vrei să fii? Hai spune repede, că e frig afară și trebuie să închid geamul.

— Doamne, zise Bărbănoc, să mă faci așa o floare, căreia să nu-i moară rădăcina toamna, ci cum o da primăvara să învie iar.

— Ei, poftim, îi zise măritul împărat al necunoscutului; lumea piere și lui îi vine de petrecere așa într'o doară. Ia, ascultă Bărbănoc, urmă răstit tatăl ceresc, eu n'am timp de joacă cu tine, îți mai dau un soroc și de acolo, poți să te și tunzi, că nu-ți mai fac voia.

— Doamne, se milogi țâțâind Bărbănoc, mai fă-o și pe asta, încaltea să nu fiu cu banat, că n'am făcut și n'am dres.

— Bine, fie-ți pe voie și asta, dar să știi că dea-

cum, să-ți iei o grijă că oiu mai veni la glasul tău. Asta-i întâia și cea de pe urmă oară. — Deacum, la vremea deapoi. Până atunci ai să te prefaci în floare, cu frunzele tari, lucitoare și care se târâe pe pământ, și să crești prin grădini și locuri umbroase. O apucă zăpada și nu moare și frumoasă ese fără a fi semănată ; și să-ți zică lumea „Bărbănoc”, — și Dumnezeu închise geamul, iar vântul se strecură sub zăpadă și stătù acolo ascuns și cum se luă omătul și dădură cele dintâi raze primăvăratice, el se ivi schimbat în o floare chiar cum o sorocise Dumnezeu, și lumea îi zice „Bărbănoc” și se vede prin grădini și locuri umbroase. De unde se știe, dacă m’ar întrebă cineva, de treaba asta, nu aș putea-o spune, da ci-că în vremea dedemult, umblau poveștile pe la case și spuneau la creștini toate tainele lumii ; a oamenilor, a dobitoacelor și a buruenilor. Și pe semne că a fi spus-o și pe asta pe la noi pe acasă, că mi-a spus-o și mie mama, iar eu, de, cum am mâncărime la limbă, v’o spun și d-v., iar dacă o știe cineva mai bine, s’o spue s’o aud și eu.

CUPRINSUL

	<u>Pagina</u>
1) Sărăcuțul	7
2) Sufletețul	17
3) Moș Vasile și Copii	35
4) Povestea Barbănocului	47

DE ACELAȘ AUTOR :

- 1) *Facerea lumii*, Editura Socec.
 - 2) *Povestea Copilăriei*, » »
 - 3) *Fata Popei*, » »
 - 4) *Povestiri alese*, » »
 - 5) *La Han la trei ulcele*, Editura Minerva.
 - 6) *Povești de Crăciun*, » »
 - 7) *Flori și povești*, Editura Steaua
 - 8) *Invățați meserii* (povestiri), Ed. Domeniului Coroanei.
 - 9) *Nuvele*, Editura Tip. «Gutenberg» Joseph Göbl.
 - 10) *Povestea trăsnetului*, Editura «Librăria Nouă».
 - 11) *Volintirii*, Editura «Librăria Națională» Orăștie.
 - 12) *Povestiri de Sărbători*, aceeași editură.
-

VERIFICAT
2017

Povești de Crăciun

DE

I. DRAGOSLAV

Premiată de Academia Română

Editura „Minerva”

Povestea Țărănetului

DE

I. DRAGOSLAV

Premiată de Academia Română

Editura „Lumina”

NOVELE

DE

I. DRAGOSLAV

EDIȚIA II

DE VÂNZARE LA

TIPOGRAFIA „GUTENBERG”

No. 20, STR. DOAMNEI, No. 20

BUCUREȘTI

2 LEI PREȚUL 2 LEI

COMANDELE PRIN POȘTĂ SE FAC ȘI LA AUTOR

128 bis, STR. LABIRINT, 128 bis

BUCUREȘTI

